

Cursuri universitare

RADU RĂZVAN POPESCU

DREPTUL MUNCII

Legislație – internă și internațională comentată

Jurisprudență – internă și europeană CJUE și CEDO comentată

RADU RĂZVAN POPESCU

DREPTUL MUNCII

Legislație – internă și internațională comentată

Jurisprudență – internă și europeană CJUE și CEDO comentată

Universul Juridic

București

-2025-

Capitolul I

DREPTUL MUNCII – RAMURĂ DE DREPT

Secțiunea 1. Noțiune și obiect

Cuvântul „muncă” provine din limba slavonă *monka*, care însemna „supliciu”. În limba română acest cuvânt are mai multe înțelesuri: în principal, el desemnează o *activitate productivă*, dar în același timp, și *rezultatul acestei activități*, iar un alt înțeles al său este acela de *loc de muncă*¹. Indiferent de modalitatea în care se concretizează, *munca* reprezintă o necesitate vitală a omului, o adevărată sursă a existenței sale și, nu în ultimul rând, o modalitate de exprimare a omului în plenitudinea capacităților sale intelectuale și creative².

Poate una dintre cele mai frumoase caracterizări făcute muncii este aceea că „munca este o condiție a vieții. O suspendare, fie și parțială, a muncii paralizează organismul social și periclitează viața indivizilor, iar încetarea ei totală, fie și numai pentru o săptămână, ar constitui o imensă catastrofă, asemănătoare celor inventate de romancierii pentru a descrie sfârșitul lumii. Inactivitatea este clar sinonimă cu moartea”³.

Cu toate că mulți economiști au susținut de-a lungul timpului faptul că munca nu reprezintă altceva decât o simplă marfă, Constituția Organizației Internaționale a Muncii (O.I.M.) a decretat, în mod expres, că *munca nu este o marfă*, ceea ce a reprezentat un moment istoric care a schimbat modalitatea de percepție asupra muncii⁴.

Una dintre primele definiții date conceptului de *muncă* este aceea de „primă condiție de bază a întregii vieți omenești, și anume în asemenea grad, încât, într-un sens anumit, trebuie să spunem că munca l-a creat chiar pe om însuși”, iar *procesul muncii* „este o activitate care urmărește crearea unor valori de întrebuințare, apropierea substanțelor date de natură pentru trebuințele omenești, o condiție generală a schimbului de substanțe între om și natură, condiție naturală eternă a vieții omenești, și, ca atare, el este independent de orice formă a acestei vieți, fiind, dimpotrivă, comun tuturor formelor ei sociale”⁵.

În literatura de specialitate, *munca* a mai fost definită ca fiind activitatea umană conștientă și specifică – manuală și/sau intelectuală – prin care oamenii își utilizează forța de muncă, de regulă, în scopul producerii bunurilor cerute pentru satisfacerea trebuințelor lor⁶.

În altă ordine de idei, dreptul muncii cuprinde ansamblul normelor juridice prin care sunt reglementate relațiile individuale și colective dintre angajatori și salariați⁷. Pe de o

¹ J. PELISSIER, A. SUPIOT, A. JEAMMAUD, *Droit du travail*, 24e éd., Dalloz, Paris, 2008, p. 2.

² A. MAZEAUD, *Droit du travail*, 6e éd., L.G.D.J., Montchrestien, Paris, 2008, p. 2; G. AUZERO, E. DOCKES, *Droit du travail*, 29e éd., Dalloz, Paris, 2015, p. 5.

³ A. BASILESCU, *Principii de economie politică*, vol. II, Editat de Th. Doicescu, București, 1926, p. 11.

⁴ Ca atare, nu se poate supune reglementărilor legale privind concurența sau celor care se referă la taxa pe valoare adăugată.

⁵ K. MARX, F. ENGELS, *Opere*, vol. XX, Ed. Politică, București, 1964, p. 468.

⁶ A se vedea I.T. ȘTEFĂNESCU, *Tratat teoretic și practic de drept al muncii*, ed. a 3-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 13.

⁷ Pentru o analiză exhaustivă a tuturor instituțiilor care compun dreptul muncii, a se avea în vedere: I.T. ȘTEFĂNESCU, *Tratat teoretic și practic de drept al muncii*, ed. a 5-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2017; A. ȚICLEA, *Tratat de dreptul muncii – Legislație. Doctrină. Jurisprudență*, ed. a 10-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016; R. DIMITRIU, *Dreptul muncii. Anxietăți ale prezentului*, Ed. Rentrop&Straton, București, 2016; AL. ATHANASIU, A.M. VLĂSCEANU, *Dreptul muncii. Note de curs*,

parte, Codul muncii¹, în art. 14 alin. (1), definește *angajatorul* ca fiind persoana fizică sau persoana juridică care poate, potrivit legii, să angajeze forță de muncă pe bază de contract individual de muncă², iar, pe de altă parte, *salariații* sunt acele persoane fizice obligate să desfășoare anumite activități pentru angajatori. Salariații vor avea în realitate o dublă subordonare față de angajator: pe de o parte, *juridică*, deoarece se subordonează acestuia trebuind să îndeplinească atribuțiile de serviciu și să respecte ordinea și disciplina muncii, iar, pe de altă parte, *economică*, deoarece depind de obținerea unui salariu care să le garanteze un trai decent. De aceea, în realitate, acesta este singurul tip de raport Așadar, dreptul român al muncii, în cadrul obiectului său, vizează:

- dreptul individual al muncii (respectiv reglementarea contractului individual de muncă sub toate aspectele sale);
- dreptul colectiv al muncii (care vizează dialogul social, contractul colectiv de muncă, negocierea colectivă și conflictele colective de muncă).

Dreptul muncii, deși aparține ramurii de drept privat, în realitate, prezintă din ce în ce mai mult caracteristicile unui drept mixt³. Astfel, dreptul muncii este un drept privat deoarece, în principal, este dreptul contractelor individuale și colective de muncă; și poate fi considerat public deoarece vizează, din ce în ce mai clar, funcția publică, formarea profesională, sănătatea și securitatea în muncă, asigură inspecția muncii și jurisdicția muncii⁴.

În acest context, trebuie remarcat faptul că dreptul muncii începe să devină tot mai dependent de realitățile economice, astfel protecția salariaților, care reprezintă principalul obiectiv al acestei drept, începe să piardă teren în fața flexibilizării raportului de muncă în favoarea angajatorilor. Situația economică este cea care a generat reechilibrarea balanței dintre salariați și angajatori, din perspectiva reglementărilor legale menținându-se totuși caracterul protectiv față de salariați, dar la un nivel scăzut. Astfel, în prezent nu se mai poate aprecia că dreptul muncii este exclusiv un drept în favoarea salariaților, el urmărind de multe ori, în mod direct, interesele angajatorilor. Cu toate acestea, putem conchide că el a rămas și trebuie să rămână, fiind de esența sa) un drept care înclină balanța în favoarea salariaților⁵.

Ed. C.H. Beck, București, 2017; B. VARTOLOMEI, *Dreptul muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2016; S. PANAIT, *Dreptul individual al muncii*, ed. a 2-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022; I.T. ȘTEFĂNESCU (COORDONATOR), *Dicționar de drept al muncii*, Ed. Universul Juridic, București, 2014; I.T. ȘTEFĂNESCU (COORDONATOR), *Codul muncii și Legea dialogului social. Comentarii și explicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2017; A. ȚICLEA, *Codul muncii comentat și adnotat cu legislație conexă și jurisprudență relevantă*, Ed. Universul Juridic, București, 2017; C. CERNAT, *Dreptul muncii*, ed. a 5-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014; O.M. CORSIUC, *Dreptul muncii*, Ed. Universitară, București, 2013.

¹ Legea nr. 53/2003, publicată în M. Of. nr. 72 din 5 februarie 2003, republicată în M. Of. nr. 345 din 18 mai 2011, cu modificările și completările ulterioare.

² Ordinul MMSS nr. 2171/2022 pentru aprobarea modelului-cadru al contractului individual de muncă publicat în M. Of. nr. 1180 din 9 decembrie 2022.

³ A se vedea, pe larg, I.T. ȘTEFĂNESCU, Ș. BELIGRĂDEANU, *Privire analitică asupra corelației dintre noul Cod civil și Codul muncii*, în *Dreptul nr. 12/2009*, p. 12.

⁴ AL. ȚICLEA, *Tratat de dreptul muncii. Legislație. Doctrină. Jurisprudență*, ed. a 8-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 21; C. GĂLCĂ, *Codul muncii*, Ed. C.H. Beck, București, 2008; O.M. CORSIUC, *Dreptul muncii*, Ed. Universitară, București, 2013; C. CERNAT, *Dreptul muncii*, ed. a 5-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014; R. GIDRO, *Dreptul muncii. Curs universitar*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 17.

⁵ A se vedea: AL. ȚICLEA, *Tratat de dreptul muncii. Legislație. Doctrină. Jurisprudență*, ed. a 9-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 17; J. PELISSIER, A. SUPPIOT, A. JEAMMAUD, *op. cit.*, 2008, p. 42.